

Febr. 27.

Lap: _____

Buda keleti látványossága: Gül Baba türbéje

A „Rózsák atyja“ síremléke sehonnán sem látható, de a megközelítése is nehéz, pedig nemcsak kegyeletből érdemel tiszteletet. A Kelet felőli idegenforgalomnak ez már régóta egyik fontos mozgató rugója, ma pedig a Kelet mindjobban felébredt rá. De mint legnagyobb fekvésű mohamedán török emlék nagy vonzerővel bír és a nyugatról érkező turisták érdeklődését is felkelti.

A zarándokok — a hadsik — már a legrégebbi időkben is nagy számban keresték fel éventkint sírját, még pedig nem csupán a török birodalom közelebb fekvő részéből, hanem Szíriából, Arábiából, sőt Perzsiából és Indiából is. Egy feljegyzés szerint 1832-ben a Kelet-Indiából ide zarándokolt Mechet Hadzsi látogatta meg. A mohamedán zarándokok között gyakran igen előkelők is voltak, akik kocsival és nagy kísérettel érkeztek s napokig maradtak itt.

A türbe, vagyis a török sírmecset alakja és külseje a török stílust képviseli. Belsejében a mór-stíliú boltív képezi legbiztosabb jelet a török építkezésnek. Kora közel 400 éves.

A török időkből fennmaradt erre az egyetlen mohamedán síremlékre vonatkozó legelső feljegyzés Wernher György királyi tanácsosnak Magyarország gyógyvizeiről írt és neipergeri Herberstein Zsigmond bárónak ajánlott, 1551-ben Bécsben megjelent művében található. Ez a Wernher, aki orvos volt, még a török uralom alatt kutatta át Magyarországi gyógyforrásait és megvizsgálta a budaikat is, melyeknek leírásában említi meg a török síremléket.

„... Budán vannak fürdők — így szól ő — a város alatt és a város felett. A törökök nemcsak, hogy meg nem rongálták, hanem szépítették és vallásos kegyelettel tisztelik. Muhammed pasa, aki ily minőségben 1545-től 1548-ig itt működött, mint Buda parancsnoka, mindkettőnél dervislakokat és zárdákat építtetett és a felhívás melletti dombon kápolnát emeltetett, szentelvény e helyet ama szerzetes férfiú emlékeztetének, aki már életében a törökök által, mint valamely felsőbb lény becsültetett és halála után a nevezeti kápolnába eltemetve, mint Szentet tisztelik. ...“

Bizzozeri Simplician, a 17. században élt barnabita szerzetes, ki Buda mecsete-

it leírta, ezt írja: „Nem messze a falaktól (értve alkalmasint a Viziváros falait) erdőséke van, amelyben a dervisek zárdája áll és egy itt eltemetett és szentnek tisztelt Gyulbaba, azaz Rózsák atyja nevezetű által alapított, akinek sírjához a törökök mindenholnan zarándokolnak.“

Ezt a dombot, amelyen a dervisek zárdája volt s melyen még ma is a török síremlék áll, a török időkben „Michmet depesi“-nek vagyis a „Szenvedések hegyének“ mondták.

Buda diadalmos visszafoglalása után, 1686-ban, I. Lipót király az egész Szenvedéshegyet a jezsuiták budai székházának ajándékozta. Utóbbiak ezt a hegyet később I. József tiszteletére „József-hegy“-nek nevezték.

Gül Baba sirkápolnája még I. Lipót alatt, nagy változáson ment át, belőle 1689-ben Szent József tiszteletére szentelt keresztény kápolna lett. A jezsuiták annak idején budavári templomukból éventkint többször, de különösen József napján körmenetet vezettek e kápolnához.

A jezsuiták itt valóban három kápolnát emeltek; a Szent sír, a Szent kereszt és a Fájdalmas Anya tiszteletére, de ezek elpusztultak.

A jezsuita rendnek 1773-ban bekövetkezett megszűntetése után a rend József-hegyi birtokát is tagosították s így jutottak a budai polgárok birtokába: Szent József-kápolna (Gül Baba türbéje) is magánosok kezébe került és megszűnt keresztény kápolna lenni. Ennek az átváltozásnak időpontjáról azonban nincs pontos adatunk. Egy Budáról készült s Müller József könyvkereskedő által „Grundriss der Königlichen Ungarischen freien Hauptstadt Ofen“ címen az 1822 évben kiadott részletes térképen a Gül Baba síremlék helyén még keresztény kápolna létezése van jelölve.

A múlt század harmincas éveinek elején Gül Baba türbéje a körülötte levő telkekkel (szőlőkkel) együtt Thoma József budai választópolgár birtokába került s talán ő volt az, aki a türbét eredeti rendeltetésének engedte át újból. A telkek 1858-ban Wagner János építőmester tulajdonába jutottak, aki a sirkápolnát magába foglaló impozáns nyaralót és terraszos kertet is építtette. Most építési vállalkozók tulajdona.

Rüblein Richard dr